

HRVATSKI *glasnik*

Godina XXIX, broj 47

21. studenoga 2019.

cijena 200 Ft

Državni Dan Hrvata u Baji

FOTO: STIPAN BALATINAC

3. – 5. stranica

Sastavnice samobitnosti

8. stranica

Dičje jaslje u Petrovom Selu

11. stranica

Martinci i Martinje

12. stranica

Komentar

Vukovarska opomena

„vodotoranj kroz cijevi
planinom preseljen
burom raspršenih molekula“

Haiku je to iz zbirke pričov 33, o žitku vukovarskoga zubara i pjesnika René Matušeka prik Zagreba, Velike Gorice, Zadra, Obrovca i Žegara. Rapsodija trideset i tri ljeta, devet mjeseci i trinaest dana iz pera kolegara, novinara i književnika Tomislava Šovagovića, koga smo imali mogućnost i sriću upoznati prošli tjedan, na 11. Koljnofskimi književnimi susreti. Potresna povijesna je to od 23 stranic, svojevrsno svjedočenje mladoga hrvatskoga žitka koji je na zloglasnom Veleprometu u skladištu ubijen, dokle drugi mučenici su do polusmrtni pretučeni i u tom morju poniženja, obeščašćenja, zgaženi, istučeni i zatareni. Jedan žitak od onih već jezerov koji su po ki zna kojoj logici, registru i presudi silom srušeni, u toj vukovarskoj suznoj dolini. Pred dvadeset i osmimi ljeti, ta varoš je pao u ruke neizvjesnoga, najmračnijega razdoblja vlašće historije. Ki je samo jednoč diozimao na Danu sjećanja u povorki tišine, boli i tuge, tomu svaki put i svako ljetu u ovom turobnom, zloglasnom, blatnom i nemilosrdnom novembru misli poišču vukovarske, onda srušene i prazne, danas napunjene vukovarske ulice s mladimi obrazima i klonutih srceva. Nij' ovde mjesta za glasnu rič i suvišnih gestova, kad se začme marširanje prema Centralnom groblju, kade počivaju generacije, kim je bio jedini grih da su se kot Hrvati narodili, da su svoju krv i svoj dom branili od pijanih, drogiranih i od preskrajnoga oduravanja zagriženih agresorova.

„kundaci čiste teren / mecima nad ovčarom / utišana lica s iskaznicama“ – Spolom govorim, Vukovar triba zadahnuti svaki Hrvat, bar jednoč, na ov dan. Ako ne posjetiti, bar razumljivo, priključiti se spomendanu. Po odobrenju farnika Pinčene doline, Tamása Várhelyija, ki posebni čutljivi pogled ima na hrvatske vjernike i po pozivu vukovarskih franjevaca, u svakoj našoj crkvi, od Narde do Petrovoga Sela, ovoga pondiljka u 18. 11 uri, zvonili su na spominak vukovarskih žrtava i pomolili se za dušu mučenikov i počiniteljeva. Istovrimeno je Koljnof u 18 uri skupno našgao sviće na Petőfijevom trgu. Molitva i himna Gradišćanskih Hrvatova sprohadjali su zvone i nevidljive suze...

„vrijeme paralelno diše / ovjekovječenim tragovima / zaustavljenih stopa“

Tiho

Glasnikov tjedan

Ljudi nizine

Nisam iz Bačke, ali je moj muž podrijetlom Bačvanin, santovački Šokac, i moja su djeca dijelom šokački Hrvati. Ponosni na svoje podrijetlo, kao i potomci brojnih šokačkih, rackih, i bunjevačkih Hrvata koje je s prostora Bačke otpuhao vjetar u nove domove. Diljem

svijeta. I tamo su našli svoje mjesto i nadalje čvrsto čuvaju Bačku i hrvatsku samobitnost u svojim srcima i svojim životima, jednako kao i nasljeđe koje su im kao popudbinu dali njihovi očevi i majke. Otišli su mnogi „ajzibanom“ i nisu se više vratili.

I oni kao i oni koji su ostali, i dandanas na tom prostoru čuvaju ono što su im u nasljeđe ostavili njihovi očevi i majke, nane i dade... Na ovim potonjima i njihovim leđima štošta je ostalo. I dvor i avlija, i crkva i groblje, i škola i kulturna skupina, i zemlja, i stari i mladi... Čuvaju to racki, bunjevački i šokački Hrvati ljubomorno. Nije lako.

Svaki se dan traže odgovori na brojna pitanja. Kako sačuvati djedovinu. Samosvojnost, kulturu i hrvatski jezik, kako predati nasljeđe nadolazećim naraštajima i kako zadržati što više sinova i kćeri. Jer posla u kući ima jako mnogo. To znaju i oni koji više ne stanuju u njoj. I oni su tu ako treba pomoći.

I ove smo godine za državni Dan Hrvata uspješni sačinili tematski broj Hrvatskoga glasnika. Počela sam razmišljati o osam, pa dvanaest, a došli smo do šesnaest stranica posebnoga broja Hrvatskoga glasnika. Suočila sam se još jednom s bogatstvom prošlosti, sadašnjosti i nadanja „Ljudi s nizine“.

Brojnim imenima, pričama... Sakralnim i knjižnim bogatstvom, iz kojih mi se smiješe lica i imena slavni prethodnika. Pokušali smo vam za ovaj Dan Hrvata, dragi „Ljudi nizine“, poštovani čitatelji tjednika Hrvata u Mađarskoj, Hrvatskoga glasnika, od Gradišća do Bačke, dati u ruke štivo koje će ukazati na potrebu

njegovanja hrvatskoga pisma, hrvatskoga jezika i kulture, i novinstva Hrvata u Mađarskoj. A sve to s nadom kako ćete čitati i širiti Hrvatski glasnik među svojom djecom u svojim obiteljima.

Branka Pavić Blažetin

„Na ovim potonjima
i njihovim leđima štošta je
ostalo. I dvor i avlija, i crkva
i groblje, i škola i kulturna
skupina, i zemlja, i stari
i mladi...“

Dvadeseti državni Dan Hrvata održan u Baji

U suorganizaciji Hrvatske državne samouprave i Saveza Hrvata u Mađarskoj, a pod pokroviteljstvom predsjednice Republike Hrvatske Kolinde Grabar-Kitarović i predsjednika Mađarske Jánoša Ádera, u subotu, 16. studenog ove godine, u Baji je priređen već uobičajeni državni Dan Hrvata u Mađarskoj. Svečanost povodom prisjećanja na utemeljenje samostalne krovne udruge Saveza Hrvata u Mađarskoj, u studenom 1990. godine u Sambotelu, okupljanjem hrvatske zajednice iz svih šest regija u Mađarskoj, održana je dvadeseti put zaredom, a četvrti put u Baji.

Misno slavlje

Svojom nazočnošću Dan Hrvata uveličali su ministar vanjskih i europskih poslova Republike Hrvatske Gordan Grlić Radman koji je svečanosti pribivao kao izaslanik Predsjednice Republike Hrvatske, predsjednika Sabora Republike Hrvatske i predsjednika Vlade Republike Hrvatske, državni tajnik za narodnosne i crkvene veze Ureda premijera Miklós Soltész, dopredsjednik Mađarskog parlamenta, izaslanik predsjednika Mađarskog parlamenta István Jakab, savjetnik s posebnim položajem za pitanja hrvatske nacionalne manjine u inozemstvu Središnjega državnog ureda za Hrvate izvan Republike Hrvatske Milan Bošnjak i gradonačelnica grada Baje Klára Nyirati, nadalje predstavnici diplomatskih služba Mađarske i Republike Hrvatske, zastupnici Skupštine Hrvatske državne samouprave, članovi Predsjedništva Saveza Hrvata u Mađarskoj te predsjednici hrvatskih mjesnih samouprava i drugi gosti.

Misno slavlje u župnoj crkvi sv. Antuna Padovanskog

Već po običaju, Dan Hrvata započeo je misnim slavljem na hrvatskom jeziku, koje je u prepunoj župnoj crkvi sv. Antuna Padovanskog predvodio **mons. Tomo Vukšić**, biskup vojni ordinarij Bosne i Hercegovine. S njime su suslužili domaći župnici iz Baje, Baškuta, Santova... te gostujući svećenici iz Subotice. Svojim su pjevanjem misno slavlje uljepšali članovi santovačkoga Crkvenog zbora pod vodstvom i u pratnji na orguljama kantora Žolta Široka.

„Radujem se zajedno s vama, srdačno vas pozdravljam i prenosim pozdrave braće i sestara iz svih zavičaja vaših predaka. Naime, kao što znadete, vi Hrvati u Mađarskoj ste raznovrsniji i složeniji od svih hrvatskih manjina koje su tijekom burne povijesti našega naroda otrgnute od hrvatskoga matičnog prostora, jer ste dospjeli na ove panonske prostore u raznim migracijskim tjeckovima i u različitim vremenskim razdobljima s gotovo čitavoga područja gdje žive Hrvati, od Dalmacije, Hercegovine, Bosne, Slavonije, Hrvatskog zagorja, Like, Pokuplja i dr. To je razlog što Hrvati u Mađarskoj rabe sva narječja i gotovo sve dijalekte kojima se govori u matičnim krajevima”, reče uz ostalo obraćajući se Hrvatima u Mađarskoj **mons. Vukšić** na početku prigodne propovijedi naslovljene „Kršćanska vjera i pripadnost hrvatskomu narodu djelima se dokazuje i u njima živi“.

Mons. Tomo Vukšić izrekao je pohvalne riječi Hrvatima u Mađarskoj:

„Zahvaljujemo dragomu Bogu osobito za milost što su brojne generacije Hrvata, počevši od davnih dolazaka pa do vas, koji ste se okupili u ovoj lijepoj crkvi, sačuvali katoličku vjeru i svoju hrvatsku narodnu samobitnost, ime i jezik. I uspjeli ste u tomu usprkos ne malim iskušenjima, na koja ste nailazili u raznim pojavnim oblicima nekadašnjih režima, politika i ideologija. Pri tomu, da biste opstali i očuvali se, pokazali ste mnogo pojedinačne i kolektivne upornosti, strpljenja, umješnosti, uvjeravanja, hrabrosti, međusobne solidarnosti i ljubavi, koje je hranila, podržavala i održala vaša jaka katolička vjera i narodna svijest, a takva ustrajnost zaista je poseban Božji blagoslov!“

Svečani pozdravni govori

Nakon mise svečanost se nastavila u Gradskom kazalištu prigodnim programom, uz obraćanja domaćina i uzvanika, dodjelu odličja i kulturni program pod nazivom „Ljudi nizine“.

U ime domaćina dobrodošlicu je poželjela novoizabrana bajska gradonačelnica **Klára Nyirati**. Ona se u svome pozdravnom govoru prisjetila pjesnika, političara i vojskovođe Nikole Zrinskog, rođenog prije 400, a umrlog prije 355 godina, kojega Hrvati poštuju slično kao i Mađari, te ga smatraju svojim junakom. Naglasila je da je nakon osmanlijskog razdoblja Baja obnovljena upravo uz pomoć bunjevačkih Hrvata, a veze dvaju naroda do danas su žive. Kako uz ostalo reče, tradiciju predaka treba negovati, bilo da su posrijedi Mađari bilo Hrvati Bunjevci ili Šokci, stoga će uskoro obnoviti prepoznatljive pokladne običaje bunjevačkih Hrvata u Baji, ophod maškara.

Dopredsjednik Mađarskog parlamenta **István Jakab** u svome pozdravnom govoru istaknuo je da treba osigurati da manjine u bilo kojoj državi žive u sigurnosti, žive svoju samobitnost, očuvaju običaje i pridonose vrijednostima dane nacije. Naglasio je da je Mađarska članica Europske unije petnaest, a Hrvatska šest godina. Odnose dvaju naroda tijekom suživota obilježavali su uzajamno poštovanje i suradnja, a određujuće i neraskidive zajed-

Gordan Grlić Radman i Miklós Soltész

ničke povijesne, gospodarske i društvene veze izrasle iz geopolitičkih korijena. Podsjetio je nadalje da su među imenovanim hrvatskim banovima najbitnije povijesne obitelji Zrinski, Frankopani, Eszterházyjevi i Nádasdyjevi koji su osim svojih javnopravnih i političkih zadaća svi pridonijeli očuvanju zajedničkih hrvatsko-mađarskih kulturnih vrijednosti.

Mađarska će vlada i ubuduće podupirati kulturna, obrazovna i crkvena nastojanja Hrvata u Mađarskoj, istaknuo je uz ostalo u svome prigodnom govoru **Miklós Soltész**, državni tajnik za narodnosne i crkvene veze Ureda premijera. Kao primjere naveo je ostvarivanje dvaju važnih ulaganja Hrvata u Mađarskoj, dogradnju Hrvatske škole Miroslava Krležu u Pečuhu i obnovu (dogradnju op. a.) Santovačke hrvatske škole. Naglasio je da uspješna suradnja proteklih godina daje mogućnost i nadu za jačanje opstanka hrvatske zajednice u Mađarskoj s više od sedamdeset tisuća pripadnika. Dodao je da hrvatska zajednica može biti uzor i drugim narodima kako nije zaostatak ako u jednoj državi zajedno živi mnogo narodnosti s većinskim narodom, jer one nisu neprijatelji, nego se uzajamno jačaju.

Ministar vanjskih i europskih poslova Republike Hrvatske **Gordan Grlić Radman** uz ostalo istaknuo je da Hrvate i Mađare veže i zajednička prošlost i europska sadašnjost, a također i Hrvati u Mađarskoj kao jedna od priznatih nacionalnih i etničkih manjina u Mađarskoj.

„Na mnogim je razinama vidljiv osobit doprinos mađarskih Hrvata u očuvanju hrvatskih tradicijskih običaja i bogate kulturne baštine, očuvane hrvatske riječi i razvijene nacionalne svijesti o pripadnosti hrvatskom narodu, a u svemu tome matična domovina Hrvatska nastavit će pružati svesrdnu potporu i suradnju“, naglasio je uz ostalo ministar Grlić Radman, pri tome je zahvalio svima koji u Mađarskoj stoljećima čuvaju hrvatsku riječ, tradiciju, kulturu i običaje.

Ivan Gugan: Budućnost usmjeriti na obrazovanje

Na kraju se okupljenima obratio HDS-ov predsjednik **Ivan Gugaň** osvrćući se na ostvarene uspjehe u proteklom razdoblju, te na planove za budućnost. Podsjetivši na početke samoupravljanja hrvatske zajednice u Mađarskoj, uz ostalo reče:

„Prije 25 godina deklarirani su glavni ciljevi hrvatske manjine, očuvanje materinskog jezika, kulturne baštine, te izgradnja kulturne autonomije i institucionalne pozadine. Ta

načela vodila su čelništvo Hrvatske državne samouprave u ova dva i pol desetljeća, a tako će sigurno ostati i nakon prošlomjesečnih izbora kada su Hrvati u Mađarskoj formirali manjinske samouprave u 116 naselja, u šest županija i glavnom gradu, te najviše političko tijelo, Skupštinu Hrvatske državne samouprave. Preko 11 tisuća naših sunarodnjaka se izjasnilo Hrvatima i registriralo. Ja bih ovim putem zahvalio svima koji su izašli na izbore i podržali kandidate na lokalnoj, županijskoj i državnoj razini, te tako dali legitimitet novoutemeljenim samoupravama.“

Predsjednik Gugaň ukratko je govorio o najvažnijim projektima ostvarenim u 2019. godini.

„Utemeljenje Hrvatskog obrazovnog centra „Mate Meršić Miloradić“ u Sambotelu, mnogi smatraju povijesnim događajem za

obrazovanje na hrvatskom jeziku, ne samo za gradišćanske Hrvate nego i cijelu zajednicu. Naravno, to ne znači da sada smijemo stati, baš suprotno, zajedno moramo raditi na tome da se ovaj obrazovni centar osnaži, da stvorimo još bolje uvjete za što bolji rad, da bi našim sunarodnjacima u Gradišću on bio privlačan, da u njemu vide temelj svoje budućnosti.

Nažalost, samo na kraju mandata, ali smo utemeljili i Kulturni centar bačkih Hrvata u Baji, koji će – a u to sam uvjeren – u idućim godinama postati pravi pokretač hrvatskih događanja u cijeloj Bačkoj, bit će centar okupljanja starih i mladih, prostor za razne izložbe, književne tribine, okrugle stolove, baza raznih civilnih udruga i samouprava, ali će to biti i dom u koji su uvijek dobro došli naši sunarodnjaci iz Vojvodine, koje i ovaj put pozivam na suradnju, te zajedničko razmišljanje i djelovanje.

Hrvatska državna samouprava u prosincu 2018. od grada Pečuha preuzela je Hrvatsko kazalište, čime je nastavljeno proširivanje kulturne autonomije Hrvata u Mađarskoj, ali su ujedno preuzete i silne obveze. Novi je to izazov pred najvišim političkim tijelom Hrvata u Mađarskoj i velika odgovornost, jer treba osigurati novčana sredstva za nesmetani rad, kako bi visoka kultura stigla u sve krajeve, svako hrvatsko naselje u Mađarskoj.“

Nakon osvrta na ostvareno, predsjednik Gugaň s nazočnima je podijelio razmišljanja o budućnosti, o planovima i izazovima koji čekaju HDS i cijelu hrvatsku zajednicu. Posebno kada je u pitanju obrazovanje i očuvanje materinskog jezika.

Mladi se iseljavaju, škole se zatvaraju, gubi se materinski jezik. To moramo zaustaviti ili barem usporiti. Upravo zato ćemo u idućem mandatu najviše energije, materijalnog i intelektualnog kapaciteta usmjeriti na obrazovanje. Moramo izraditi strategiju hrvatskog obrazovanja u Mađarskoj. Prvi je korak učinjen utemeljenjem Hrvatskog obrazovnog i metodičkog centra koji će, vjerujem, biti na usluzi našim školama, nastavnicima organiziranjem usavršavanja, izradbom novih udžbenika, nabavom raznih pomagala itd. Čeka nas izradba novog curriculuma (naukovne osnove), prilagođenog novim okolnostima, izradba novih modernih udžbenika. Naravno, u svemu tome računamo na pomoć Vlade Republike Hrvatske i Mađarske, na stručnjake, naše intelektualce, ustanove.

Maloprije sam govorio o zatvaranju škola, no srećom imamo i ustanova gdje raste broj učenika, gdje su potrebna infrastrukturna ulaganja. Tako vas s velikim zadovoljstvom mogu izvijestiti da su zahvaljujući Mađarskoj vladi i Vladinom uredu, osigurana sredstva za proširenje zgrade Obrazovnog centra Miroslava Krležu u Pečuhu i za početak radova II. faze obnove Hrvatskog obrazovnog centra u Santovu. To je još jedna potvrda maloprije spomenutoj čvrstoj odluci o jačanju hrvatskoga školstva u Mađarskoj.

Joso Ostrogonac: Za opstanak su nam potrebni obitelji, škola i crkva

Predsjednik Saveza Hrvata u Mađarskoj Joso Ostrogonac zahvalio je svima koji su se odazvali pozivu, te uz ostalo istaknuo:

„Zahvaljujem i preuzvišenom biskupu Tomi Vukšiću na misnoj slavlju, u našoj franjevačkoj crkvi, u crkvi svetoga Antuna. Namjerno sam rekao „našoj crkvi“, jer ta crkva, za nas bačke Hrvate Bunjevce i

Šokce nije samo duhovno svetište, nego je i simbol opstanka, simbol svega onoga što su već u 18. stoljeću ovdje nastanjeni bosanski franjevci odredili, djelom i pisanim slovom učinili za očuvanje nacionalne svijesti i vjere. (...) Sada je već tradicija da naše priredbe, ne samo ova državna nego i one manje mjesne uvijek počinju sa svetom misom. Jer u očuvanju materinskog jezika, kulturne baštine, samobitnosti nije potrebna samo dobra organiziranost narodnosnih samouprava, ustanova, civilnih udruga, KUD-ova, bilo kakva novčana potpora, nego i jako zaleđe obitelji, škole i crkve. O tome govori i biskup Ivan Antunović, uglednik i čelnik bunjevačkog preporeda: Škola i crkva jesu svetišta, gdje stičemo znanje potrebno tijelu i duši, a obitelj je temelj društvenog napretka i jakost države.“

Podsjetivši da je Državni dan Hrvata priredba u spomen osnutka prve naše hrvatske krovne organizacije, naglasio je da će Savez iduće godine slaviti 30. obljetnicu svoga utemeljenja.

„Baš zato ovaj dan, ovaj praznik je znatno više od bilo kakvih pozdravnih govora, kulturnih manifestacija, protokola, jer to je u prvom redu praznik onih ljudi koji su tijekom godina mnogo učinili da hrvatska manjina u Mađarskoj nađe pravi put osamostaljenja, samoupravljanja, izgradnje kulturne autonomije, jednom riječju – put budućnosti. Hvala svima koji su u tome sudjelovali, a najveća hvala onima koji više nisu među nama!“

„Savez je tijekom godina vršio ono što je i zadaća jedne nevladine krovne udruge. Okupljao je svoje članstvo, organizirao priredbe, gradio dobre odnose sa svojim partnerima, pisao natječaje, i snosio ozbiljnu političku odgovornost – uz mnogo kritika i primjedaba – prigodom parlamentarnih i narodnosnih izbora, reče uz ostalo Ostrogonac, te je dodao: S ovoga mjesta želim samo čestitati svim hrvatskim zastupnicima od najmanjeg sela do Skupštine novoosnovane Hrvatske državne samouprave, želim zahvaliti svima onima koji su aktivno sudjelovali u ozbiljnom radu tijekom izbornog procesa. I naravno, zahvaljujem svim biračima koji su se registrirali na hrvatsku glasačku listu, i otišli u svojim mjestima glasovati.

Pojasnio je i moto priredbe s naslovom Ljudi nizine:

„Citat je iz naslovne pjesme subotičkoga pjesnika Alekse Kokića. A „Ljudi nizine“ su žitelji ravne Bačke, s ove i s one strane Triavonske granice, ljudi „ozbiljni i mirni, koji se nikada glasno ne tuže, ali im oči ožive vatrom kada tambure zaore glasno“.

„Oni su osjetljivi i imaju meku hrvatsku dušu.“

Među istaknutim čuvovima bunjevačke i šokačke kulturne baštine, materinskog jezika i samobitnosti spomenuo se biskupa

S Hrvatskim glasnikom u ruci

Ivan Antunovića, Ante Evetovića Miroljuba, Mije Mandića, Miše Jelića, Antuna Karagića, Ivana Petreša, Stipan Grgića Krunoslava, Antuna Kričkovića, Antuna Vidakovića, Marka Dekića, Roze Vidaković...

Uručena državna odličja

Nakon svečanih govora predsjednici Saveza Hrvata u Mađarskoj i Hrvatske državne samouprave uručili su državne nagrade.

Predsjednik Ivan Guban uručio je nagradu Hrvatske državne samouprave **Miši Heppu** za istaknutu djelatnost na području hrvatskoga društveno-političkog života u Mađarskoj; **Katedri za hrvatski jezik i književnost** za istaknutu djelatnost na području hrvatskog odgoja i obrazovanja u Mađarskoj; **Milici Murinji Sörös** za hrvatsku mladež u Mađarskoj; **dr. Dinku Šokčeviću** za istaknutu djelatnost na području hrvatske kulture u Mađarskoj.

Predsjednik Joso Ostrogonac predao je odličja Saveza Hrvata u Mađarskoj za istaknutu djelatnost na području kulturnog života Hrvata u Mađarskoj **Crkvenomu pjevačkom zboru iz Santova, Tamburaškom sastavu „Kajkavci“ iz Umoka te Teodori Išpanović iz Budimpešte.**

Odličje Hrvatske državne samouprave i Saveza Hrvata u Mađarskoj sa spomenicom i plaketom uručeno je i ministru vanjskih i europskih poslova **Gordanu Grliću Radmanu**, bivšem veleposlaniku Republike Hrvatske u Budimpešti.

Dušnočki svatovac

Prigodni kulturni program

Usljedio je prigodni kulturni program pod nazivom „Ljudi nizine“. Zajednički program hrvatskih kulturnih društava, ustanova i orkestara Bačko-kiškunske županije koji je počeo s bunjevačkom „himnom“ „Kolo igra, tamburica svira“ te nas proveo kroz najvažnije godišnje narodne običaje bačkih Hrvata (Bunjevaca, Raca i Šokaca). Sudionici su nam između ostalog dočarali ugođaj bunjevačkoga prela, šokačkih kraljica, dušnočkoga svatovca. U programu su nastupili i mladi tamburaši bajske glazbene škole „Danubia“, pridošli iz naših naselja. Naš priznati glumac pjevač Stipan Đurić zabavio nas je prigodnim stihovima, ali i omiljenim uspješnicama bačkih Hrvata. Kao i uvijek, veselica je okrunjena zajedničkim velikim kolom „na dvije strane“.

Na kraju su sudionici programa uoči nadolazećih božićnih blagdana skupa otpjevali pjesmu Radujte se, narodi. Za sudionike i posjetitelje upriličeno je druženje i zajednička večera u gostionici „Malom“, a okupljene je zabavljao bajski Orkestar „Čabar“.

Dodajmo da je na 16 stranica u boji tiskano posebno izdanje Hrvatskoga glasnika, prigodom državnog Dana Hrvata, u Baji 16. studenoga 2019. godine.

S. Balatinac

Osnivačka sjednica Županijske hrvatske samouprave

U ponedjeljak, 28. listopada, u Županijskom domu narodnosti u Baji održana je osnivačka sjednica Hrvatske samouprave Bačko-kiškunske županije.

Kao starješina, osnivačku je sjednicu do izbora novoga predsjednika vodio Stipan Mandić. Nazočne vijećnike i djelatnike Ureda pozdravila je zamjenica županijskog bilježnika dr. Ágnes Bankó. Predsjednik Područnog izbornog povjerenstva dr. Lajos Jobbágy ukratkó je izvijestio nazočne o rezultatima područnih narodnosnih izbora. Prema izvješću, na popisu hrvatskih birača upisano je 1442 birača, a na županijske izbore izašlo je 1073 birača. Broj valjanih glasova bilo je 997.

Zastupnici Hrvatske samouprave Bačko-kiškunske županije

Članovi Područnog izbornog povjerenstva

Podsjetimo da je listu na županijskoj razini postavio Savez Hrvata u Mađarskoj, a u županijsko vijeće izabrani su stari-novi članovi: Baćinac Franjo Anišić, Aljmašanka Aniko Dodonj, Bajki-

nja Ildika Filaković, Čavoljac Stipan Mandić, Kaćmarkinja Anica Matoš i Santovac Joso Šibalin, a uz njih novi član postao je Garac Erhard Bende koji je tako zamijenio Martina Kubatova.

Nakon izvješća, predsjednik Područnog izbornog povjerenstva izabranim vijećnicima uručio je vjerodajnice. Nakon svečane prisega vijećnika, sedmočlano vijeće izabralo je svoje dužnosnike, predsjednika i zamjenika predsjednika. Za starog-novog predsjednika jednoglasno je izabran Joso Šibalin, a za novu dopredsjednicu Anica Matoš. Vijeće je povjerilo predsjednika da za sljedeću sjednicu pripremi pregled i po potrebi izmjenu Pravilnika o radu i ustrojstvu Županijske hrvatske samouprave.

Stipan Balatinac

DUŠNOK

U suorganizaciji Udruge Balkan Cultural Events Hungary i tamošnje Hrvatske samouprave, 30. studenoga 2019. godine šestu godinu zaredom priređuje se Dušnočki tamburaški festival koji će se održati u čardi „Leneš“, s početkom u 19 sati. Sudjeluju orkestri Babra (Budimpešta), Bačka (Gara), Fermata (Mohač), Banat (Denska) i Poklade (Mohač). Nakon koncerta priređuje se plesačnica uz domaći orkestar „Zabavna industrija“.

SANTOVO

Državna udruga šokačkih Hrvata poziva zainteresirane na već redovito kušanje vina koje će se održati 23. studenoga 2019. godine u santovačkoj Čajani (Teaház), s početkom u 18 sati. Ove će godine gost biti Dušan Filaković, vlasnik vinske trgovine „Pannon Borbolt“, a predstaviti će prepoznatljiva vina Hrvatske. Cijena je sudjelovanja 4500 forinta, što uključuje kušanje vina i večeru sa švedskim stolom. Predstaviti će se uz mogućnost kušanja sljedeća vina: Graševina 2017 Belje, Malvazija 2017 Fakin, Rozé Cuvée 2018 Galic, Plavac Mediterano 2014 Badel, Teran 2015 Coronica, Dingač 2015 Skaramuca.

Prva sjednica novog saziva Županijske hrvatske samouprave

Utemeljeni odbori za financije i kulturu

Nakon osnivačke sjednice krajem listopada, 12. studenog ove godine, u županijskom Domu narodnosti u Baji održana je prva sjednica novog saziva Hrvatske samouprave Bačko-kiškunske županije. Na sjednici je bez rasprave i izmjena usvojen ugovor o suradnji sa Samoupravom Bačko-kiškunske županije. Vijeće Županijske hrvatske samouprave jednoglasno je podržalo i prijašnji ugovor s mjesnim hrvatskim samoupravama o zajedničkim, regionalnim programima. Kako uz ostalo reče predsjednik Joso Šibalin, izuzev Kečkemeta, ugovor su potpisale sve županijske hrvatske samouprave, a od sljedeće godine mogućnost će dobiti i novoutemeljena Hrvatska samouprava sela Bikića. U nastavku sjednice utemeljena su u dva odbora. Za predsjednika Odbora za financije izabran je Baćinac Franjo Anišić, a za članove Aniko Dodonj i Stipan Mandić. Za predsjednicu Odbora za kulturu opet je izabrana Kaćmarkinja Anica Matoš, za članove Bajkinja Ildika Filaković, Garac Erhard Bende, a kao vanjski član izabran je Mladen Filaković, ravnatelj Kulturnog centra bačkih Hrvata u Baji.

Hodočašće Udvaraca u Ilaču, „hrvatski Lurd“; izlet u Vukovar

Hrvatska samouprava sela Udvara 5. listopada 2019. godine, uz potporu Ministarstva ljudskih resursa, organizirala je hodočašće u Ilaču, „hrvatski Lurd“, i izlet u Vukovar. Ove se subote slavio završetak godišnjeg hodočašća u marijanskom svetištu Gospe Ilačke. Svetu je misu u 10.30 na otvorenom služio vlč. Ivan Đakovac, župnik tog svetišta, koji nas je pozdravio s toplim riječima. Nakon svete mise uputili smo se prema Vukovaru. Put nas je vodio na važnija mjesta Domovinskog rata, tako nas je u Muzeju „Mjesto sjećanja Vukovarske bolnice 1991“ dočekala

Zdenka Štimac koja nam je ispričala kako je nekoliko stotina ranjenika i bolničkog osoblja, među njima i ona, u podrumu preživjelo strahote opsade grada Vukovara. Zatim smo posjetili „Memorijalni centar Domovinskog rata Vukovar“ gdje nas je dočekao brigadir Petar Čvar koji nas je upoznao sa zločinima tijekom rata. Po-

tom smo otišli u Spomen-dom Ovčaru, u kojem je počinjen ratni zločin u noći s 20. na 21. studenoga 1991. godine. Skupa smo prošetali na Memorijalno groblje gdje smo se prisjetili svih žrtava Domovinskog rata, položili vijenac i pomolili se. Popodne smo zajednički objed imali u restoranu Stari toranj. Razgledali smo vu-

kovarsku crkvu sv. Filipa i Jakova čiju nam je povijest i umjetničku vrijednost opisao fra Ivica Jagodić – župnik i gvardijan. Nakon kratke molitve mi, zahvalni pečuški, sukitski, kukinjski i udvarski hodočasnici, uputili smo se polako prema našim domovima.

Marta Barić Rónai

Susret naraštaja Orkestra „Vizin“

Trideset osam godina... je li to malo ili mnogo?! Svatko neka prosudi sam. Uzmemo li u obzir da se radi o jednom orkestru koji je svoj rad otpočeo davne 1981. godine, onda je to doista mnogo godina. Tijekom ovih godina u orkestru su se rađali mnogi novi naraštaji, izrasli su mnogi pojedinci... svi su oni pridonijeli tomu da se hrvatska narodna glazba iz Mađarske može još čuti u mnogim obiteljima, u mnogim našim selima, plesačnicama, balovima, koncertima itd.

Točno prije deset godina na poticaj članova Kulturne udruge „Vizin“ došlo je do prvog susreta naraštaja svirača, a od tada susreli su se još četiri puta, ili na godišnjicama ili na ovim susretima.

Dana 26. listopada u predvorju pečuškog fakulteta u Ulici Jánosa Szántóa Kovácsa, već od podneva se brižno radilo. Najmlađi članovi orkestra i nekoliko njihovih pomagača pripremilo je predvorje za večernju priliku. Sastavljali su se stolovi za razna prijateljska društva, napravljena je dekoracija, a sastavilo se i ozvučenje. Kolači i sokovi očekivali su starije članove koji su počeli pristizati oko 18 sati. Održala se i proba, razvili su se dugi razgovori te nostalgija prisjećanja, a od pola 8 počeli su pristizati i gosti. Svirači su ih dočekali u vratima s glazbom. Ove se večeri okupilo 250-ak ljubitelja i simpatizera hrvatskog folklora i zajedno proslavilo 38. rođendan Orkestra. Kolo se vilo, svirali su naizmjenice stariji i mlađi članovi Orkestra, svatko je mogao pronaći za sebe ponešto. Bogata tombola očekivala je sve sudionike, za koju zahvaljujemo svim pojedincima, udrugama, tvrtkama, mjesnim i hrvatskim samoupravama.

U veselom i nezvanom ozračju bal je potrajao sve do sitnih sati... Da smo na selu, pijetao bi sigurno već kukurikao, ali budući da smo u gradu, prvi su autobusi već davno krenuli na svoj put. Hvala svima koji su došli da s nama skupa proslave ovaj rođendan. Za dvije godine vidimo se ponovno, na 40. obljetnici Orkestra!

Priredba je ostvarena s potporom Zaklade „Gábor Bethlen“ (NEMZ-KUL-19-1347).

Vesna Velin

FOTO FACE VIZIN ZENEKAR

Jezik i književnost – sastavnice samobitnosti

Sudionici međunarodnoga znanstveno-stručnog skupa

Započeti prije osamnaest godina kao dvodnevna manifestacija posvećena u prvom redu valorizaciji i multimedijalnoj »obradi« književno-jezične sakupljačke ostavštine Balinta Vujkova, *Dani hrvatske knjige i riječi – dani Balinta Vujkova* jesu tijekom godina, uz dopunsku odrednicu u nazivu, znatno proširili svoj program i broj sudionika, te samim time i svoj značaj, što je za rezultat imalo i to da ih Hrvatsko nacionalno vijeće proglasi jednom od manifestacija od posebnog značenja za hrvatsku nacionalnu manjinu u Srbiji.

Svoje ovogodišnje, »punoljetno« (osamnaesto) izdanje *Dani hrvatske knjige i riječi* dočekali su kao peterodnevna manifestacija (od 23. do 27. listopada) s bogatim programom kojim se knjiga i materinski jezik/govor želi približiti različitim skupinama – od djece, preko mladih do odraslih. Manifestacija je započela u srijedu *Književnim salonom* u Čitaonici Gradske knjižnice na kojem je predstavljeno četveroknjižje *Izabranih djela* Miroslava Slavka Mađera koje je priredila dr. sc. Hrovjka Mihanović-Salopek. Program je nastavljen u četvrtak programom za djecu *Narodna književnost u školi* koji je održan u HKC-u *Bunjevačko kolo* te navečer radionicom za srednjoškolce na temu *Razlikovni rječnik srpskoga i hrvatskoga jezika* koja je održana u Gimnaziji „Svetozar Marković“.

Nagrada za životno djelo

Desetak godina unatrag *Dani hrvatske knjige i riječi* prigoda su za dodjelu nagrada vezanih za književnost i knjišku produkciju ovdašnjih Hrvata. Nagrade su uručene na središnjem događaju manifestacije, *Multimedijalnoj večeri*, koja je održana u petak u Velikoj vijećnici Gradske kuće.

Dio brojne publike na skupu

Nagradu za životno djelo na području književnosti, koju dodjeljuje Hrvatska čitaonica, ove je godine dobio književnik Mirko Kopunović iz Subotice.

Nagradu ZKVH-a za najbolju knjigu u prošloj, 2018. godini, koja nosi ime *Emerik Pavić*, dobila je znanstvena monografija *Tradicijska baština, identitet i migracije bačkih Hrvata Šokaca* koju je uredila prof. dr. sc. Milana Černelić.

Trijenalnu nagradu ZKVH-a *Tomo Vereš* za najbolje djelo iz područja znanosti i publicistike dobila je knjiga *Povijest podunavskih Hrvata (Bunjevaca i Šokaca) od doseljavanja do propasti Austro-Ugarske Monarhije* čiji je autor povjesničar dr. sc. Robert Skenderović.

Specijalni gosti Multimedijalne večeri bili su članovi Akademskog zbora Učiteljskog fakulteta u Zagrebu koji su izveli mjuzikl *Tajna s tavana*.

U okviru *Dana* održan je međunarodni znanstveno-stručni skup posvećen tema iz kulturne baštine Hrvata u panonskom prostoru, okrugli stol na temu *Književnosti u prijevodu – kao mostovi suradnje* te stručni skup odgojitelja, učitelja razredne nastave, učitelja i nastavnika predmetne nastave na hrvatskom jeziku pod nazivom *Škola kao učeća zajednica*.

U organizaciju i provedbu međunarodnog znanstveno-stručnog skupa posve-

ćenog temama iz kulturne baštine Hrvata u panonskom prostoru djelatno je bio kao organizator uključen Znanstveni zavod Hrvata u Mađarskoj, temeljem sporazuma o suradnji sa Zavodom za kulturu vojvođanskih Hrvata. Skup je održan u subotičkoj Gradskoj knjižnici 25. listopada. Čulo se dvadeset i dva predavanja, među njima i ona suradnika Znanstvenog zavoda Hrvata u Mađarskoj; Silvestar Balić izlagao je na temu: „Budimpeštanska Danica“ u svjetlu arhivskih izvora, Lilla Ana Trubić na temu: *Zrinijada – most unutar hrvatske i mađarske epike*, a Stjepan Blažetin na temu: *Prijevod Matije Molcera Kopilovičevih Medaljona*.

Izlaganje Stjepana Blažetina bio je svojevrsni uvod u temu okruglog stola na temu *Književnosti u prijevodu – kao mostovi suradnje* kao radnom dijelu ovogodišnjeg međunarodnog znanstveno-stručnog skupa, kazali su u ime organizatora ravnatelj Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata Tomislav Žigmanov i menadžerica u kulturi Katarina Čeliković.

Hrvatska riječ / Hrvatski glasnik

Trenutak za pjesmu

Jesenji pejzaž

Nad šumom sunce putuje i ide;

U krošnji se bijeli oblaci vide.

Šuma šumi, diše sve tiše:

Na rubu lista blista kap kiše.

Marijan Matijašević

Najnovija knjiga Živka Mandića

Misec sjajni razastro srminu, Pučke pjesme Hrvata u Mađarskoj

(Croatica, Budimpešta 2018., 408. str.)

Poslije objavljene pozamašne knjige *Rječnik govora santovačkih Hrvata*. Pečuh, 2016., Ž. Mandić nastavio je za tisak pripremati plod svojih dugogodišnjih skupljanja, pa je zahvaljujući našoj Croatici, 2018. godine objavljena njegova sljedeća knjiga *Misec sjajni razastro srminu*, s podnaslovom *Pučke pjesme Hrvata u Mađarskoj* (408 str.).

Korice ove knjige B5 formata obuhvaćaju iznimno mnoštvo ostvaraja uma i duha ovdašnjih Hrvata. Riječi naslova ove zbirke autor je posudio iz mohačke narodne pjesme Ivo i Manda. „Razastrta srmina“ kao da upućuje na naše razasuto biserje, na naše narodno blago, pučke umotvorine koje valja otkriti, zabilježiti i priopćiti našem čitateljstvu da se njima naslađuje i razgaljuje svoju dušu te snaži narodnu svijest.

Kao što u Uvodnome slovu čitamo: „Naše pučke pjesme isprva nisam skupljao ciljano, sustavno, nego bilježeći onomastičku i toponomastičku građu, sami su mi senandrijski kazivači otkrili da su u njihovu pamćenju ušćuvane i neke stihovane umotvorine, pradaвне pjesme. Od to doba s velikim sam zanosom i ustrajnošću obilazio naselja gdje već stoljećima žive naši sunarodnjaci, pa od starijih osoba, napose od ljudi poodmakle životne dobi, sabirao i pjesme koje će, vjerujem, ostati vječni ponos i dika srcu i duši Hrvata u Mađarskoj i u našoj staroj postojbini. Skupljati ove pjesme mojih sunarodnjaka obveza je što mi nameće savjest, a jednako tako i gorka spoznaja da će, ne budu li zabilježene, netragom potonuti u zaborav. Nisam ih smio prepustiti iščeznuću, ta u njima se zrcali svagdašnjica našega čovjeka, njegova prošlost i svjetonazor, njegova doživljena, odradovana i odbolovana mladost, u njima se odražavaju i prastari običaji, vjerski život, nošnja, uresje, veselice, štoviše i olovne ratne godine, politička zbivanja, nacionalna obespravljenost, klasna podjarmljenost u prethodnim državnim poredcima, njegov uzaludni otpor maćehinskoj sudbini, borba za narodnosnu posebnost, njima su moji sunarodnjaci uljepšavali protok svog života, i pogotovo zato što su ispjevani na kojem izvornom narječju hrvatskoga jezika.“

Ž. Mandić od ovdje priopćenih pjesama prvu je zapisao 1968. u Senandriji (Szentendre), a posljednju 2008. u Gari. U tom 40-godišnjem razdoblju otrgnuo je od zaborava 370-ak raznih pjesama, i to uglavnom s ovdašnjega štokavskog područja (Peštanska, Fejerska, Bačko-kiškunska, Baranjska i djelomično Šomođska županija). Posjetio je 70 naselja: u Baranji 40, u Bačkoj 16, u Šomođu i Peštanskoj po 4, po 2 u Fejerskoj, Zalskoj i Željeznoj županiji. Drži kako bi spašene građe bilo znatno više da je mogao u poneka sela otići češće. Unatoč tomu smatra da je ova zbirka odraz cjelokupnoga pučkog pjesništva štokavskih Hrvata tog područja.

U tih umotvorina zrači nam neki topao dašak davno prohuja-log doba. Kroz te stihove i sami poniremo u svagdašnjicu naših upokojenih sunarodnjaka, marnih težaka odanih rodnoj grudi, postajemo čežnjivi za vremenom u kojem se toliko maštalo o trajnim i općeljudskim vrijednostima. U tim se ostvarajima ogle-da bogatstvo i ljepota naših govora na ovim prostorima. Razno-vrsnost, različitost jedna je od uočljivih crta ove zbirke, naime

imamo čisto ikavskih (stariji i mlađi), ikavsko-ijekavskih, ikavsko-ekavskih (s jekavskim natruhama), ikavsko-je-kavsko-ekavskih, ijekavskih i posve ekavskih (kajkavskih i štokavskih) pje-sama.

Dakako, ova knjiga ne bi mogla na-stati bez vrsnih kazivača – kojih je ov-dje 276, rođenih između 1883. i 1948. godine – stoga ih se Ž. Mandić rado i s dubokim poštovanjem prisjeća: „Kada se obazrem na spomenuto razdoblje, sjećanje mi ozare susreti s mnogim kazi-vačima, našim dičnim staricama i starci-ma. Posrijedi su bile osobe sa zavidnom samosvijesti, kojima je rodoljublje bilo

sastavnicom njihova bića, koji su bili svjesni da nam je narod-nost na izdisaju (gotovo u svim naseljima mladi su otišli u mađarsku jednojezičnost), stoga su nastojali iz najdubljeg kut-ka svojega pamćenja dočarati pjesme kojima su kadgod svoju svagdašnjicu činili ljepšom.“

Zbirka ne obuhvaća santovačke pjesme, koje je istodobno skupljao; objavljene su u posebnoj knjizi (*Pismu piva prilipa di-vojkica*. Croatica – Budimpešta, 2011., 328 str.).

Autor primjenjuje općeprihvaćenu podjelu Tvrтка Čubelića premda je neke pjesme zbog isprepletenosti njihovih značajka teže ukalupiti u danu skupinu. Kod lirskih pjesama naslovi većih skupina jesu: *Pjesme uz pučke obrede i običaje, Ljubavne pjesme, Bećarci, Pjesme romance, Pjesme balade, Mitološke pjesme, Soci-jalno-domoljubne pjesme, Pjesme o vjersko-političkim događajima*; kod epskih pjesama: *Junačke pjesme, Šaljivo-podrugljive pjesme, Brojalice i druge dječje pjesmice*.

Posebnu odliku knjige čini dvjestotinjak starih crno-bijelih fo-tografija iz pojedinih naselja.

Na kraju su knjige: *Popis kazivača abecednim redom* i *Manje po-znate riječi*.

Poželjeto je još ovakvih i sličnih izdanja, pa ga stoga i preporu-čujemo našim sunarodnjacima.

Stipan Balatinac

Marindanski bal u Santovu 1960. godine

Bea Pühra-Nyúl, vinski stručnjak vinske kuće „Nyakas“, nominirana za najboljeg vinara godine

Bea Pühra-Nyúl, njezino ime vjerojatno mnogima ne govori mnogo. Za one koji vole nakon obilnog objeda ili ukusne večere popiti koji gutljaj vina, na naljepnici vinske kuće „Nyakas“ susreli su se njezinim imenom. I zašto bismo pisali o njoj kada postoji milijun enologa, vinoznanaca? Unuka je ona Marka Markulina, i nominirana za titulu „Najbolji vinar godine u Mađarskoj“.

Mađarska je vinska akademija 29. put mobilizirala elitu vinara i ugoštitelja za nominiranje kandidata za najuglednije priznanje vinarstva u Mađarskoj. Pozivu se odazvalo gotovo 250 vinara, vinskih stručnjaka, voditelja, menadžera restorana, konobara i kuhara. Svaki od pozvanih stručnjaka mogao je nominirati tri vinara za ovu titulu. Uz narečene stručnjake, u skladu s praksom prethodnih godina, nositelji titule „Najbolji vinar godine u Mađarskoj“ također su zajednički mogli predložiti jednu osobu koja također ulazi među vinare, koji su najviše glasova dobili od navedenih stručnjaka. Nakon obradbe imenovanja, pokazalo se da je ove godine bilo neodlučno za šest vrsnih proizvođača vina: Tamás Borbély (badačonsko vinsko područje), Mihály Figula (vinska regija Balatonfüred-Csopak), Tamás Günzer (miljanska vinska regija), Csaba Koch (Hajós) bajska vinska regija), Zsolt Liptai (panonhalmanska vinska regija), dr. Beáta Pühra-Nyúl (vinska regija Etyek-Buda). Sukladno pravilniku nadmetanja članovi Mađarske vinske akademije tajnim će glasovanjem odabrati osobu za titulu „Najbolji vinar godine u Mađarskoj“. Kandidati će se i osobno te svojim vinima predstaviti 22. studenoga 2019. na priredbi „Večer u vinskoj akademiji“, u prostorijama Peštanskoga vígadóa. Proglašenje je 5. prosinca, a urudžba nagrade u veljači 2020. u okvirima svečane gale.

Bea Pühra-Nyúl rođena je u Aljmašu, u mješovitoj hrvatsko-mađarskoj obitelji. U tom je gradiću pohađala i vrtić i osnovnu školu. Imala je godinu dana kada su se roditelji rastali. Mati Milica kako bi mogla održati obitelj, prihvatila se raznih poslova. Tako je Bea najviše vremena provodila kod „dide“ i „majke“ u Sentivanu. U kući se govorilo isključivo hrvatski (bunjevački), majka nije ni znala mađarski. U strahu kako dijete neće znati mađarski, upisuju je u mađarski vrtić. Hrvatski je jezik učila u osnovnoj školi, u predmetnoj nastavi. Ljubav prema hrvatskoj glazbi također je crpila iz rodne kuće. Od trećega do osmoga razreda svira na tamburici, što je podučavao Joso Ribar. Za srednju školu bio je izbor gradska gimnazija ili stručna medicinska srednja škola. Ipak se odlučilo za pečušku odgojiteljsku školu, gdje nije primljena. Mati je u to vrijeme radila u laboratoriju aljmaške podružnice državnoga poljoprivrednoga gospodarstva „Hosszúhegy“. Ovdje je Bein prvi susret s preradbom grožđa. Muljanje-runjenje, tiještenje, rasluzivanje mošta i kušalice svuda, bila je to ljubav na prvi pogled. Nije bilo upitno da u tome smjeru želi nastaviti svoj život i daljnju naobrazbu. Godine 1984. primljena je u budimpeštansku Stručnu srednju školu vinara i vinogradarstva „István Soós“. Imala je sreće jer su u to vrijeme predavali profesori iskonski zaljubljenici toga poziva, pravi poznavatelji duše vinarstva poput Lászlóa Gazdaga. Unatoč ustrajnosti i marljivosti isprva nije primljena na budimpeštansko, nego na segedinsko Sveučilište prehrambene proizvodnje. Sljedeće je godine uspješno položila prijamni te iznova započela studij.

Bea Pühra-Nyúl

Može se reći s lakoćom je položila ispite, gonila ju je tvrdoglavost i ustrajnost. Njezinu je darovitost opazio profesor, poslije mentor, potom usmjeritelj prof. dr. Miklós Kállay. Diplomski je rad napisala na temu Načini određivanja količine ugljičnog dioksida osnovnih pjenušavih vina, te godine 1996. uspješno diplomirala. Oduvijek su je privlačila pjenušava vina i pjenušac, svoj je doktorski je rad također posvetila tomu, Utjecaj količine tiamina na kakvoću osnovna pjenušava vina. I u daljnjem ju je pomogao mentor Miklós Kállay, i javio joj kako vinska kuća „Nyakas“ traži enologa asistenta. Tako je započela njezina karijera kod ove vinske kuće. Prvo kao asistentica glavnog enologa Ernóa Malya, a od 2000. glavni je enolog. Od te se godine možete susresti s njezinim imenom na naljepnici vina „Nyakas“. Bijela vina Budimski šardone, Irsai Olivér i Aligvárom redovito su pobrali zlatnu ili srebrnu medalju na uglednim međunarodnim vinskim natjecanjima.

Kristina Goher

Bea Pühra-Nyúl i Zoltan Horvat

Dičje jaslice pri prvi koraki u Petrovom Selu

Veseli krug djelatnic, mamov i dice

Nedilju, 29. septembra, pri otvaranju obnovljenoga petroviskoga Općinskoga stana je po prvi put službeno najavljeno, a i predstavljeno pravo krilo spomenute zgrade, koje se je pak 4. novembra, u pondiljak, ganulo na svojem novom putu. Lisa od plabajsov dičjih jaslac je vidjena na izletu Hrvatske samouprave u Hrvatskoj, i ideja je veljek importirana i u Petrovo Selo. Pri vratu kitice ter jesenski plodi, a nutri ugodna toplina prima svakoga posjetitelja. Hanna i Agošton očitvidno uživaju u svakoj minuti boravka u malom orsagu igračkova. Sve je još novo, ali se vjerojatno čutu sigurnim pod budnim okom mamov, ke ove prve dane pominajuć se s djelatnicami skupa otkrivaju dičje želje i potreboće. Mini-jaslac djelaju u okviru čuvarnice, zato i kaže peljačica odgojne ustanove Julija Bošić-Nemet da do februara drugoga ljeta broj dice će biti ovde sedam, a podvarat će je tri Petrovišćanke. Dvi tetke, Mercedes Fritz i Aniko Škrapić-Filipović, a najveću odgovornost će imati Kristina Milišić-Škrapić. "Jako, jako dobro se čutimo, teško smo čekale ove prve dane, kad nismo znale, kako će biti dicit, kako će nas primiti. Mislim da mi, ke smo matere i imamo dicit, ova skrb je u nami nutri. Dokle budemo živile, ovo

Agošton i Hanna očevidno se dobro čutu ovde

Seoska samouprava napravila ovim potezom i pionirski korak", dodala je Julija Bošić-Nemet, kojoj pod rukom u čuvarnici trenutačno se odgaja 36 dicit, med kimi su dvama i iz Austrije. Iako su

zadaće s jaslacami i za nju vekše, tvrdila je, da ovde su jako dobre pomagalice, za ke ne postoju prepreke i znatno olakšaju i nje djelo. Bernadeta Szabó-Pauković, mlada mama i od septembra učiteljica ugarskoga jezika i književnosti petroviske Dvojezične škole, zadovoljno je rekla da iako su prvi dani jako teški bili za nju, sad jur vidi, da će sve biti u redu s dicitom. Dobro se ponašaju, a peršone oko nje jako čuda pomazu, dobre su i vesele, uprav takove, kakove bi si željile matere za vlašće zamjenice. Pohvale idu sa sve strane, kako je sve lipo od kupaonice do svlačionice, a i do male hižice, kade će najveć vrijeme boraviti u ovoj drugoj familiji njeva dicit.

Tiho

Petroviski dičji orsag

Proslava Martinja i sastanak odseljenih Martinčana

Ženski pjevači zbor Korijeni

Hrvatski kulturni i sportski centar „Josip Gujaš Đuretin“, mjesna Hrvatska i Seoska samouprava te Kulturno društvo Martinca već uobičajeno priređuju „Proslavu Martinja i sastanak odseljenih Martinčana“, ove godine 9. studenoga. Okupljanje je bilo u mjesnoj sportskoj dvorani u večernjim satima. Kao uvijek, dan je započeo druženjem nogometaša, ovoga puta dviju „martinačkih“ momčadi. Imali su sreće jer na Cretiću dok su se „loptali“, nije padala kiša. Svečana sveta misa održava se uvijek povodom Martinja u mjesnoj rimokatoličkoj crkvi, a ove godine služio ju je šeljinski župnik martinačkih korijena

Jozo Egri. Program se odvijao uz pozdravne govore, kulturni program, krštenje mošta i prigodni obred. U sklopu večeri nazočnima su se obratili generalni konzul Drago Horvat koji je događaju nazočio sa suprugom, i organizatori. Za dobro raspoloženje brinuo se starinski Orkestar Biseri Drave. U kulturnom programu u mjesnom domu kulture ili u Centru „Josip Gujaš Đuretin“ nastupili su „Biseri Drave“ iz Starina, Ženski pjevački zbor „Korjieni“ i Orkestar Podravka. Nakon stihova Josipa Gujaša Đuretina „Podravini“, koje je kazivala Ema Solga Cserdi, nazočne su pozdravili martinački načelnik Levente Var-

Svetu je misu služio Jozo Egri.

nai i predsjednica mjesne Hrvatske samouprave Đurđa Sigečan. Slijedilo je zajedničko druženje, a potom koncert Siniše Vuca i Gašo benda te Orkestra Podravka, do zore.

Dan je ostvaren s potporom hrvatskih samouprava i podravskih civilnih udruga, Saveza Hrvata u Mađarskoj, Zajednice podravskih Hrvata, Hrvatske državne samouprave, Joze Sloge, glasnogovornika Hrvata i Mađarskom parlamentu.

Branka Pavić Blažetin

Vuco je zabavljao okupljene.

Okupljeni

Martinački veterani

Blagoslov

Foto: Emma @Krištof

Mala stranica

Kad nam svitu sambotelski lampaši sv. Martina

Spomendan sv. Martina, patrona varoša Sambotela/Sabarije, kade je rimski vojnik, dobročinitelj siromahov, biskup i rođen 316. ili 317. ljeta, samo od sebe razumljivo, svečevalo se je minule dane širom Gradišća. Od Koljnofa, do Unde, od Hrvatskoga Židana do Plajgora, i u Nardi, ali Hrvatska škola i čuvarnica u Sambotelu je Martinje, tj. 11. novembar, pondiljak, po prvi put i posebno proslavila. Domaća zadaća je bila mališanom napraviti lampaše, koje je onda neovisni žiri, predsjednik Hrvatske samouprave u Sambotelu Franci Jurašić i njegova zamjenica Dora Raffai, ocijenio i najbolji "umjetnici" su dobili i dare. Čula se je ovde priča o žitku našega sveca, za što školari 3. razreda jur čuda toga znaju i povidati. Pred školom se je zatim u poluškurini odvijala igra s iskanjem kartov s guskami. Ki je najveć ceduljic našao s Martinovim simbolom, ta je bio pravoda odlikovan. Spomendan sv. Martina je završen povorkom, ka je bila za presenećenje i samih pedagogov dosta duga s brojnim diozimate-lji, jer su roditelji došli u paru i donesli su još i manju dicu s kimi je pak ovo svečevanje bilo još lipše i draže. Kako je rekla ravnateljica ustanove Edita Horvat-Pauković, sv. Martin i dojuče ljetu bit će na glasu med školskimi okviru, jur su se pojavile i nove ideje, kako i s kimi sve proširiti svetak da bude još sadržaj-niji i šareniji svim, i kasnije spominka vridan. Za tu prvu priliku, krug okol' škole bio je živahan, a mali i veliki koraki su se zgubili u svitlini lampašov našega snažnoga zagovornika. *Tiho*

Kulturološki susreti Zrinskih

Donjomeđimurska i pomurska naselja još 2007. godine potpisala su sporazum radi očuvanja spomena obitelji Zrinskih i utvrde Novoga Zrina o održavanju Kulturoloških susreta Zrinskih. Susreti spajaju sva naselja koja njeguju spomen na obitelj Zrinskih od Legrada, Donjeg Vidovca, Donje Dubrave, Goričana do Belezne, Kerestura, Mlinaraca, Zakanjfalua, Tiloša i Mlinaraca. Domaćin je ovogodišnjih Kulturoloških susreta bio Goričan 26. listopada. Tada su održana stručna predavanja na temu i kulturni program sa sudjelovanjem kulturnih udruga s jedne i druge strane granice.

Zajednička povijest Zrinskih povezuje mnoga naselja s obje strane rijeke Mure, a i ustanove poput Vojne akademije u Budimpešti, Muzeja Međimurja Čakovec i Zrinske garde Čakovec. Začetak manifestacija bila su istraživanja mjesta nekadašnje utvrde Novi Zrin od strane Vojne akademije u Budimpešti. Na susretu je akademik prof. dr. sc. Dragutin Feletar predstavio monografiju "Zrinski i Frankopani". Prof. dr. Juraj Kolarić izdanje „Deset godina djelovanja obnovljene družbe Braća Hrvatskoga Zmaja“, a Đuro Bel, predsjednik Zrinske garde Čakovec govorio je o baštini slavne hrvatske plemićke obitelji Zrinski te predstavio pretpisak Spomenice Zrinsko-Frankopanske iz 1919. godine. Dr. József Padanyi, rektor Vojne akademije u Budimpešti, održao je predavanje o arheološkim istraživanjima utvrde Novi Zrin. Budući da se Susreti održavaju svake godine u drugom naselju, a to naselje godinu dana čuva zastavu Kulturoloških susreta, na kraju manifestacije Mario Moharić, načelnik Goričana, predaje zastavu novoizabranom načelniku Fičehaza dr. Joži Takaču, predstavljajući pomurske i podravske općine s lijeve strane Mure i Drave. Prema dogovoru, sljedeći će se Kulturološki susreti održati u Belezni.

Mario Moharić, načelnik Goričana, predaje zastavu novoizabranom načelniku Fičehaza dr. Joži Takaču.

Beta

Dan Šare Fedak

S hrvatskim su programom nastupili članovi mjesnoga Pjevačkog zbora.

Sportsko i kulturno društvo sela Serdahela njeguje podjednako i hrvatske i mađarske tradicije i običaje. Predsjednik Društva Arpad Kolman, zaljubljenik mjesne povijesti, istraživao je povijest sela Serdahela, a uzgred i životni put poznate mađarske glumice Šare Fedak, po čijem se imenu i danas zove kurija u selu. Društvo već godinama priređuje Dan Šare Fedak, kada se prisjeća glumice koja je 12 godina (od 1904.) bila vlasnica kurije s prostranim parkom i time pridonijela razvoju sela. Prigodom 140. obljetnice rođenja Šare Fedak, 26. listopada upriličena je manifestacija s mnoštvom povijesnih, kulturnih i gastronomskih sadržaja. Program je posjetio i Péter Cseresnyés, državni tajnik.

Rođendanska torta za sedamdesetogodišnjake

Nije to ma kakav rođendan; Dvije svijeće na torti oblikuju brojku 70. Neki su od nas baš ovih mjeseca dostigli tu dob, a neki će je uskoro. Marica Serdahelkinja naprimjer idućega tjedna, nju će slijediti drugi do kraja godine ili u prvoj polovini slijedećeg ljeta.

Generaciju naša, rođena 1949. i 1950.! Išli smo u isti razred budimpeštanske gimnazije na Trgu ruža, a sada svi umirovljenici i milijunaši što se slobodnog vremena tiče. Budući da poslije mature nismo se vidjeli više desetljeća, kako bismo nadoknadili sve propušteno, svake se jeseni nađemo kod nekoga starog razrednog nam prijatelja ili prijateljice. Počeli smo u Pešti, pa nastavili u Sumartonu, Santovu, Zalakaróšu, Jegersegu, u vojvođanskoj Adi i u Bati. Svugdje gdje živimo. Našoj aktivnosti, prepunoj optimizma, nema kraja. Već smo sad odlučili da sljedeće godine idemo na Čepeljski otok, u Lovru, a zatim opet u Zalsku županiju, u Serdahel.

A sada smo ovdje u Baji i njoj obližnjem Čavolju. Budući da smo dvojezični, naravno da razumijemo i mađarske prikladne izraze. Tako naprimjer riječ „hetvenkedök“, kako nas konobar šaljivo oslovi pri posluživanju prazničkog objeda. Kao da je u glavu udario čavao, tako je mladić točan. No ne u tome smislu izraza da bismo bili razmetani, kako prijevod dotičnog izraza stoji u nekim mađarsko-hrvatskom rječnicima. Starci smo, oko sedamdesete. Kako se međusobno složimo: ni izbliza nismo oni koji se stalno, s razlogom ili bez njega, razmeću, hvalisaju svojom pameću, snagom i hrabrošću. Nismo ni brbljavci, ni oholi, napuhani, samodostatni. Ali što gajiti: jesmo vremešni djedovi i bake, koji se još drže u prilično dobrome zdravlju.

Moram služiti s još jednim obrazloženjem riječi, a to je naziv grada: Baja. Kako nam lektorica na Visokoj učiteljskoj školi objašnjava: jedna od više značenja odnosi si se na imenicu „bečar“. Naravno, u gradu bunjevačkih i šokačkih Hrvata ima i neženja, s epitetom gizdavi, ali kako bi se reklo, nije to uobičajeno. Većina je žitelja ljubazna, mnogi se poznaju pa i na ulici pozdravljaju. Grad je zaista ugodan, nije se na štetu promijenio tijekom malo pola stoljeću, otkako smo ga neki napustili, kada smo upravo tamo studirali i stekli učiteljsku diplomu. Mnogo smo onodobno pješačili, tumarali po njemu, obilazili sve ulice i prostrane trgove, upoznaujući ga do tančine. A sad, poslije 51. godine mature ovdje se sretnemo mi, bivši srednjoškolski razredni prijatelji. Nije nam baš lako autom stići do središta, i malo dalje na omladinski otok zvan Petőfi. Bez GPS-a ne bismo se snašli, toliko je jednosmjernih uličica, starih, patinastih prolaza. I ovdajšnji ljudi su svi susretljivi, pa nas usmjeravaju ako malo zalutamo. Jednako tako su nam naklonjeni na pločniku pokraj obale Šugavice, odnosno u pješačkoj zoni kamo grupno, zajedno odlazimo na šetnju. Nehotice zauzmemo čitav pješački prostor. Prolaznici nam se uslužno zahvale ili oprostivo klimnu glavom ako se malo povlačimo nastranu da i oni imaju mjesta za prolaz. A na što posebno zavidimo mještanima: imaju grad prikladan čovjeku, gdje se ne

plaća za parkiranje auta, što je odista rijetko u zemlji.

Uslužan prijam i na učiteljskoj školi, koja je u potpunosti obnovljena i preuređena ovih dana jer se pripremaju na 150. godišnjicu njezina osnivanja. Dan prije upoznamo ravnatelja Hrvatskog odsjeka Živka Gorjanca, a sutradan mnogima poznatu profesoricu katedre Maricu Kanizai i lektoricu Moranu Plavac koja uistinu lijepo, uzorno govori hrvatski.

Privlačan milje i u bunjevačkom selu Čavolju. Ovamo nas je pozvala razredna prijateljica Anica Mandić-Tóth. Štoviše, kraljevski ugostila na njihovu ranču, gdje se cijela obitelj bavi poljoprivredom na više hektara zemlje. U širokom, prostranom dvorištu traktori, kombajni, obvezatno s klima-uređajem u kabinama, čekaju na uporabu. O domaćici smo znali da je odlična organizatorica, ali sada je premašila sve ono što smo mislili o njoj. Nakon ručka s „perkeltom“ od divljači, kuhanom u velikom kotlu, slijedi iznenađujuće godine. Uz glazbenu pratnju poznate taktove pjesme Sretan ti rođendan, dolazi torta s vatrometom. Na slastici golemih razmjera – na dvadeset osoba je treba podijeliti – dvije svijeće koje oblikuju taj čarobni broj: 70. Svi se prihvatismo otpuhavanja svjetla. Kako je uobičajeno, zapaljene svijeće pušemo svom snagom, da se u jednom dahu ugase. Naime, prema vjerovanju samo se u tom slučaju ostvari sve zamišljeno dobro. Budući da se o željama ne smije govoriti, i mi se držimo tog propisa, pa šutimo. Kod nekih naviru suze na oči. Govorljiva tišina koja daje naslutiti što smo zaželjeli ovdje nedaleko od obale sanjivog, plavog Dunava...

Josip Mihović

FOTO: BERNADETA BLAZETIN I ANICA MESAROS-BARIC

HRVATSKI VEČER
HORVÁT EST

HRVATSKI ŽIDAN
HORVÁTZSIDÁNY

KULTURNI DOM
MÚVELŐDÉSI HÁZ **23. 11. 2019. - 17:30**

KULTURNI PROGRAM

FD GRANIČARI (FILEŽ)

MJESNE KULTURNE GRUPE/ HELYI

KULTURCSOPORTOK:
/Zvijezdice, Mali tamburaši, HKD Čakavci, Pjevački zbor Peruška Marija, Židanski tamburaši, Jačkarice Staračkoga Doma, Igrokazači

21:00 - BAL
Od srea do srea

Ulaznica/Bérlépő: 1500 Ft

OBVIJEST

Hrvatska samouprava grada Budimpešte, Hrvatska samouprava Novog Budima i Hrvatska samouprava XII. okruga pozivaju vas na JAVNU TRIBINU **7. prosinca, s početkom u 16 sati u Galeriju Hegyvidék** (Budimpešta XII. okrug, Királyhágó tér 10). Svakoga rado očekujemo!

HARKANJ

Hrvatska samouprava Baranjske županije poziva sve zainteresirane na ŽUPANIJSKI HRVATSKI DAN I JAVNU TRIBINU koji će se održati u domu kulture u Harkanju 23. studenog u mjesnom domu kulture. Program Dana: 18.00 sati: Javna tribina. Nakon izvješća o radu Hrvatske samouprave Baranjske županije i uručenja odličja „Za baranjske Hrvate“ slijedi program mjesnih školaraca i mješovitog pjevačkog zbora. Nakon toga slijedi zajednička večera i druženje.

MLINARCI

Roditeljsko vijeće u Mlinarcima 7. prosinca priređuje bal za prikupljanje sredstava tamošnjemu dječjem vrtiću. Zainteresirani mogu kupiti karte u vrtiću za 4000 Ft, koja sadrži večeru i aperitiv, a darovateljske se karte mogu kupiti za 2000 Ft. Tijekom večeri okupljene će zabavljati Mura band.

Dobrotvorni hrvatski bal za HOŠIG

Kao završni događaj ovogodišnjega tradicionalnog Tjedna hrvatske kulture, HOŠIG-ova Roditeljska zajednica i Zaklada za hrvatsku prosvjetu i kulturu u subotu, 30. studenog u 19 sati, u školskom predvorju priređuju Dobrotvorni hrvatski bal. Za dobru glazbu, zabavu i ovoga puta pobrinut će se petrovošelski Tamburaški sastav Koprive. Cijena je ulaznice s večerom (švedski stol) je 4500 Ft, ulaznica za potporu bala 2500 Ft. Prikupljeni novac utrošit će se na HOŠIG-ovo unapređenje. Budimo plemeniti i dobrotvorni, te zajednički potpomognimo HOŠIG! Svoj dolazak i broj potrebnih ulaznica najavite na Fejsbuku.

BUDIMPEŠTA

Hrvatska samouprava Staroga Budima – Békásmegyera Vas i Vašu obitelj poziva na predavanje sveučilišnog profesora dr. Stjepana Lukača: Miroslav Krleža (1893. – 1981.) – klasik hrvatske književnosti 20. stoljeća. Priredba će biti u ponedjeljak, 9. prosinca 2019. od 17 sati, u manjoj koncertnoj dvorani Esernyős Gradonačelnikova ureda ove gradske četvrti (Trg Fő 2). Predavanje će biti na mađarskom jeziku. Svoj dolazak potvrdite na elektronskoj adresi obudaihorvatok@gmail.com ili na broju telefona 1 890 0587 do 4. prosinca. Nakon predavanja narečena Samouprava imat će Javnu tribinu.

HRVATSKI ŽIDAN

Crikvena općina Hrvatskoga Židana, vojnici, veterani, graničari u Ugarskoj, Sloveniji i Austriji, 1. decembra, u nedilju, od 10 uri zače-to čekaju svakoga u židansku crikvu na trojezičnu svetu mašu, prilikom dana sv. Barbare, zaštitnice rudarova, topnikova, pirotehničarova, a zatim na polaganje vijenca pred seoskim spomenikom palih junakova u Prvom i Drugom svjetskom boju. Mašu će prikazati židanski farnik Štefan Dumović, dr. Anton Kolić iz Austrije i Roland Kálinger, major, taborski duhovnik iz Szolnoka.

SAMBOTEL

Hrvatska samouprava Željezne županije i Kuglački klub Croatica u Sambotelu i ljetos skupa priređuje Hrvatski kuglački kup za osam najavljenih ekipova iz hrvatskih naselja. Naticanje med grupami je predvidjeno 23. novembra, u subotu, od 14 do 18 uri, jur na poznatom mjestu, u sambotelskoj kuglani VAOSZ. Športski sastanak pinezno podupira i sambotelaska Gradska samouprava. Kljetu će Kuglački kup zajti jubilarnomu, 15. spravišču.

BARANJA

Udruga baranjskih Hrvata organizira izlet u Zagreb na adventski sajam 14. prosinca, u subotu. Polazak je iz Pečuha u 12 sati. Prvo će se posjetiti "Božićna priča" u Čazmi, zatim u Zagrebu je slobodan program. Polazak je iz Zagreba doma između 23 – 24 sata. Platiti treba samo ulaznicu u Salajland.

Prijave se očekuju do 30. studenoga na e-adresi baranyaihervatok@gmail.com ili na telefonu 06 20 398 0514.